

Ἐπί μέρους τομεῖς ὅπου σημειώθηκαν πρόοδοι σέ θέματα ἰσότητας μετά τή Διάσκεψη τῆς Κοπεγχάγης

τῆς Ἰωάννας Μαγγανάρα

Ἔρευνα

Εἶναι ἀξιοσημείωτο ὅτι οἱ περισσότερες χῶρες ἀναγνωρίζουν πῶς ἡ ἀνάγκη τῆς ἔρευνας καί τῆς πληροφόρησης εἶναι βασικό στοιχεῖο τοῦ προγραμματισμοῦ. Ἀναγνωρίζουν ἐπίσης ὅτι στοιχεῖα δέν ὑπάρχουν σέ πολλούς τομεῖς πού ἀφοροῦν τήν ἰσότητα.

Ἔτσι ἡ Σουηδία χρηματοδότησε πρόσφατα μία ἔρευνα πού ἀφορᾶ τίς συνθήκες ἐργασίας τῆς νοικοκυράς, καθώς καί τήν οἰκονομική ἀξία τῆς μὴ ἀμοιβομένης οἰκιακῆς ἐργασίας.

Στήν Ἀγγλία χρηματοδοτήθηκαν μελέτες πού ἀφοροῦν θέματα σχετικά μέ τήν ἐργασία, ὅπως π.χ. ἡ ἀποδοτικότητα τῆς ἐμπορικῆς καί γραμματειακῆς ἐκπαίδευσης καθώς ἐπίσης καί ἡ διερεύνηση ἄλλων παραγόντων πού μπορεῖ νά ἔχουν ἐπίδραση στήν ἐξέλιξη καί προώθηση τῶν γυναικῶν σέ διευθυντικές θέσεις. Ἡ στατιστική ἐπίσης ὑπηρεσία τῆς Αὐστρίας ἐνσωμάτωσε τή διαφοροποίηση κατά φύλο σέ πολλά κοινωνικά καί ἄλλα στοιχεῖα πού ἀφοροῦν κυρίως τήν ἐκπαίδευση.

Πολλές ὑποανάπτυκτες χῶρες καταβάλλουν προσπάθειες σ' αὐτόν τόν τομέα γιά τήν ἐνσωμάτωση κατ' ἀρχήν τοῦ κριτηρίου τοῦ φύλου στίς στατιστικές τους καί κατά δεύτερο λόγο γιά τήν ἐκπόνηση ἐρευνῶν σέ θέματα ἰδιαίτερα καυτά ὅπως π.χ. ἡ πορνεία. Ἡ Ταϊλάδη χρηματοδότησε πρόσφατα μία ἔρευνα γιά νά διαπιστώσει ὡς ποῖο σημείο ἐνδιαφέρονται οἱ γυναῖκες γιά λαϊκή ἐπιμόρφωση.

Ἐθνικοί μηχανισμοί γιά τήν προώθηση τῶν γυναικῶν

Ἀρκετές ὑπό ἀνάπτυξη χῶρες ἀναφέρουν τήν ἴδρυση μηχανισμῶν γιά τήν προώθηση θέσεων τῶν γυναικῶν ὅπως ὁ Παναμάς, ἡ Γουατεμάλα, ἡ Βενεζουέλα, ἡ Ταϊλάνδη, ἡ Μαυριτανία. ἐνώ ἄλλες πάλι χῶρες ἀναφέρουν προσπάθειες γιά ἐνίσχυση τῶν θεσμῶν αὐτῶν.

Στή Βενεζουέλα διορίστηκε πρόσφατα Ὑπουργός πού ἀρμοδιότητά του εἶναι ἡ προώθηση τῆς συμμετοχῆς τῶν γυναικῶν στήν ἀνάπτυξη. Οἱ περισσότερες ὁμως προσπάθειες τῶν ὑπό ἀνάπτυξη χῶρῶν γίνονται κυρίως γιά νά ἐνισχυθεῖ ὁ συντονισμός τῆς πολιτικῆς πού ἀφορᾶ τίς γυναῖκες καί σέ τοπικό ἐπίπεδο.

Προσπάθειες νά ἐνισχυθοῦν οἱ μηχανισμοί πού ἔχουν σκοπό τήν προώθηση τῶν γυναικῶν ἀναφέρουν καί οἱ περισσότερες δυτικές χῶρες, ἀνάμεσα σ' αὐτές καί ἡ Πορτογαλία, πού ἀναφέρει ὅτι δημιούργησε μία κοινοβουλευτική ἐπιτροπή γιά τήν ἰσότητα, ἐκτός τῆς κυβερνητικῆς ἐπιτροπῆς πού ὑπάρχει ἐδῶ καί ἀρκετά χρόνια. Ἡ Δανία ἴδρυσε μηχανισμούς καί σέ τοπικό ἐπίπεδο καί κάνει προσπάθειες γιά νά πετύχει τήν καλύτερη δυνατή ἐπικοινωνία μαζί τους. Ἀντιπρόσωποι ἀπό δήμους, κοινότητες καί γυναικείες ὀργανώσεις εἶχαν στή Δανία μία συνάντηση τό Δεκέμβριο τοῦ 1981 προκειμένου νά συζητήσουν αὐτό τό θέμα.

Στή Δανία ἐπίσης ἡ Ἐπιτροπή γιά τήν ἰσότητα ἀποφάσισε νά ἐκδώσει ἕνα περιοδικό μέ χρησιμῆς πληροφορίες πού θά ἀπευθύνεται σ' ὄσους ἐργάζονται γιά τήν ἰσότητα, ἀλλά καί στό εὐρύτερο κοινό.

Ἡ Αὐστρία ἀναφέρει ὅτι δημιούργησε δύο θέσεις ὑπουργῶν γιά γυναικεία θέματα, τή μία στήν Ὁμοσπονδιακή Καγκελαρία καί τήν ἄλλη στό Ὁμοσπονδιακό Ὑπουργεῖο Κοινωνικῶν Ὑποθέσεων πού θά ἀσχολοῦνται μέ τά προβλήματα τῶν ἐργαζόμενων γυναικῶν.

Ἡ συμμετοχή τῶν γυναικῶν στή λήψη τῶν ἀποφάσεων

Τό θέμα αὐτό ἀπασχολεῖ ἰδιαίτερα τίς δυτικές χῶρες. Ἡ Δανία τό 90 δημοσίευσε μία ἔκθεση πού ἀφοροῦσε τό χαμηλό ποσοστό

των γυναικών των διορισμένων σε αξιώματα που έχουν σχέση με τα κοινά. Αφορούσε επίσης και τη χαμηλή συμμετοχή των γυναικών στα κοινά και σε τοπικό επίπεδο.

Τόν Οκτώβριο του 1981 έγινε στη Δανία μιά Διάσκεψη των Σκανδιναβικών χωρών όπου πήραν μέρος κυβερνητικοί εκπρόσωποι και έρευνήτες, σχετική με τη συμμετοχή των γυναικών στη λήψη αποφάσεων.

Τόν Ιούνιο του 1981 η Νορβηγία θέσπισε νόμο που αφορούσε την ίση συμμετοχή και των δύο φύλων σε όλες τις επιτροπές και τα Συμβούλια που εκλέγονται ή διορίζονται σε τοπικό ή περιφερειακό επίπεδο. Η ισότητα συμμετοχής σε κεντρικό επίπεδο έχει κατοχυρωθεί με παλαιότερο νόμο.

Η Νέα Ζηλανδία ετοιμάζεται να εφαρμόσει ένα σχέδιο θετικής δράσης προκειμένου να προωθήσει την ίση συμμετοχή γυναικών και αντρών στη δημόσια ζωή, ενώ συγχρόνως έχει ετοιμάσει και ένα κατάλογο γυναικών με τα άπαταίτητα προσόντα για να μπορούν να αναλάβουν θέσεις στη δημόσια ζωή. Παρόμοιο κατάλογο έχουν ετοιμάσει και οι οργανισμοί για την προώθηση των γυναικών στην Αυστραλία.

Οι ανατολικές χώρες αναφέρουν ότι η συμμετοχή των γυναικών στην πολιτική καθώς και στη δημόσια ζωή αξιήθηκε ανάλογα με τη συμμετοχή τους στην κοινωνική παραγωγή, την πολιτική και την επαγγελματική ζωή. Τό 1/3 περίπου των μελών του κοινοβουλίου και της τοπικής αυτοδιοίκησης είναι γυναίκες.

Οι υποανάπτυκτες χώρες κάνουν και αυτές προσπάθειες για τη συμμετοχή των γυναικών στη δημόσια ζωή προσπαθώντας κυρίως να ανεβάσουν το μορφωτικό τους επίπεδο, προϋπόθεση απαραίτητη για μιά τέτοια διαδικασία.

Στό Ιράκ θα γίνει έφετος ένα σεμινάριο που θα έρευνήσει τις απαραίτητες άρχες που θα πρέπει να εφαρμοσθούν προκειμένου να επιτρέψουν στις γυναίκες των αγροτικών περιοχών να παίρνουν τις δικές τους ανεξάρτητες πολιτικές, κοινωνικές και πολιτιστικές αποφάσεις. Επίσης στό Ιράκ ψηφίσθηκε τελευταία νόμος που δίνει στις γυναίκες τη δυνατότητα να εκλέγουν και να εκλέγονται.

Εκπαίδευση

Στόν τομέα της εκπαίδευσης οι δυτικές χώρες αναφέρουν προσπάθειες για να διασφαλίσουν ότι τα στερεότυπα των φύλων δεν θα διαιωνίζονταν στην εκπαιδευτική διαδικασία (Δανία, Αυστρία, Ιαπωνία). Η Δανία έχει εισαγάγει στα προγράμματα σπουδών θέματα ισότητας και έχει επανεξετάσει, όπως και η Αυστρία και η Ιαπωνία, όλα τα σχολικά βιβλία με σκοπό την επάλειψη των αυστηρών διαχωρισμών μεταξύ των δύο φύλων.

Η Αυστρία ξεκίνησε προγράμματα για να μετεκπαιδεύονται οι δάσκαλοι σε θέματα ισότητας, ενώ η Ιαπωνία αύξησε τη χρηματοδότηση των προγραμμάτων που αφορούν την εκπαίδευση των γονιών καθώς και των ζευγαριών που είναι νιόπαντρα.

Οι ανατολικές χώρες αναφέρουν ότι υπάρχει ισότητα για τις γυναίκες ως προς τις εκπαιδευτικές ευκαιρίες και ότι το εκπαιδευτικό τους επίπεδο αύξηθηκε τα τελευταία χρόνια. Ανάμεσα στα επαγγελματικά ενεργά άτομα, η Ουγγαρία αναφέρει ότι τό ποσοστό των γυναικών με δευτεροβάθμια εκπαίδευση (24,6%) είναι υψηλότερο από τό ποσοστό των αντρών (17,9%), ενώ τό ποσοστό των γυναικών και των αντρών, που έχουν πανεπιστημιακή εκπαίδευση, είναι περίπου ίσα.

Οι μισοί περίπου από όσους φοιτούν σε Πανεπιστήμια και άλλα ανώτατα ακαδημαϊκά ιδρύματα είναι γυναίκες.

Αντίθετα με τις αναπτυγμένες χώρες καθώς και τις χώρες του υπαρκτού σοσιαλισμού, οι υπό ανάπτυξη χώρες έχουν κάμει πολλές προσπάθειες για την εκπαίδευση που αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για τη βελτίωση της ποιότητας της ζωής των γυναικών και των οικογενειών τους, ιδίως αυτών που ζούν σε αγροτικές περιοχές. Τέτοια μέτρα αφορούν την προσπάθεια να αλλάξουν νοοτροπία οι γονείς σχετικά με τη σημασία της εκπαίδευσης των κοριτσιών (Γκάπια), την αύξηση των εκπαιδευτικών ευκαιριών στις αγροτικές περιοχές (Ανω Βόλτα), την αύξηση των ευκαιριών επαγγελματικής εκπαίδευσης (Ομάν, Ιράν), και υποτροφίες για γυναίκες που σπουδάζουν αντίδικά επαγγέλματα (Φιλιπίνες).

Μιά άλλη σημαντική προσπάθεια που κάνουν οι υποανάπτυκτες χώρες αφορά την καταπολέμηση του αναλφαριθμοσμού. Ορισμένες επίσης χώρες, όπως η Ταϊλάνδη, αναφέρουν ότι έχουν πάρει ειδικά μέτρα για να βοηθήσουν τις νέες γυναίκες να αποκτήσουν ορισμένες επαγγελματικές ικανότητες ώστε να μη στρέφονται προς την πορνεία, εξαιτίας της φτώχειας.

Υγεία

Οι υπό ανάπτυξη χώρες, αναγνωρίζοντας τη σημασία του αναπαραγωγικού ρόλου των γυναικών καθώς και του ρόλου τους σχετικά με την υγεία των οικογενειών τους, κάνουν προσπάθειες για να βελτιωθούν οι υπηρεσίες υγείας που προσφέρουν τη βοήθειά τους σ' αυτές και τα παιδιά τους.

Αρκετές χώρες έχουν πάρει ιδιαίτερα μέτρα για την εκπαίδευση αδελφών νοσοκόμων και γενικότερα βοηθητικού νοσηλευτικού προσωπικού, για την ανάπτυξη της κοινοτικής ιατρικής, και ειδικότερα για ό,τι αφορά τις γυναικολογικές παθήσεις, τις παιδικές αρρώστιες, και τη βελτίωση των ιατρικών υπηρεσιών που προσφέρονται κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης και του τοκετού.

Οι ανατολικές χώρες αναφέρουν ότι έχουν πάρει μέτρα για τη βελτίωση της νοσοκομειακής περιβαλψης που προσφέρεται στις μέλλουσες μητέρες και τα νεογέννητα.

Αντίθετα με τη σημασία που δίνουν, τόσο οι υπό ανάπτυξη χώρες, όσο και οι χώρες του υπαρκτού σοσιαλισμού στόν αναπαραγωγικό ρόλο της γυναίκας, οι δυτικές χώρες δείχνουν ότι υποβαθμίζουν αυτό τό ρόλο. Μόνο η Νέα Ζηλανδία και η Πορτογαλία αναφέρουν προγράμματα έρευνας και προγράμματα λαϊκής επιμόρφωσης για θέματα υγείας που αφορούν την εγκυμοσύνη, τόν τοκετό και τη φροντίδα των νεογέννητων.

Εργασία

Στόν τομέα αυτό οι δυτικές χώρες έχουν πάρει μέτρα, κυρίως νομοθετικά, για να κατοχυρώσουν την ισότητα στην εργασία (ίση αμοιβή, εξέλιξη, συνθήκες εργασίας, απολαβές) και έχουν συστήσει οργανισμούς για να εποπτεύουν αυτήν την ισότητα. Ορισμένες δυτικές χώρες έχουν ήδη τροποποιήσει τούς νόμους που υπήρχαν για την ισότητα, προκειμένου να τούς προσαρμόσουν στα νέα δεδομένα της αγοράς εργασίας.

Η Πορτογαλία, που άρχισε να εφαρμόζει τό 1979 νόμο για την ισότητα ως προς την πρόσληψη και τις συνθήκες εργασίας, δημιούργησε, στα πλαίσια του Υπουργείου Εργασίας, μιά Επιτροπή που την αποτελούν εκπρόσωποι του Υπουργείου, των εργατικών

συνδικάτων, τών εργοδοτῶν καθώς επίσης καί εκπρόσωποι τῆς ἐπιτροπῆς τῆς θέσης τῶν γυναικῶν, γιά νά ἐποπτεύουν τήν ἐφαρμογή αὐτοῦ τοῦ νόμου.

Ἡ Σουηδία ἐπίσης ἐφαρμόζει νόμο γιά τήν ἰσότητα στήν ἐργασία καί δημιούργησε τόν θεσμό τοῦ Ombudsman γιά νά ἐλέγχει τήν ἐφαρμογή του.

Ἡ Νορβηγία καί ἡ Ἀγγλία ἔχουν προχωρήσει σέ ἀναθεώρηση τῶν νόμων πού ἴσχυαν ἐδῶ καί ἀρκετά χρόνια γιά τήν ἰσότητα γενικά καί ἐιδικότερα γιά τήν ἰσότητα στήν ἀμοιβή καί στήν ἐργασία.

Ἡ Αὐστρία ἐφαρμόζει πρόγραμμα γιά τήν πρόωθηση τῆς ἰότητας στή δημόσια διοίκηση.

Ἄλλες χώρες πῆραν νομοθετικά μέτρα γιά ὀρισμένες κατηγορίες γυναικῶν, ὅπως τό Βέλγιο. Μέ νόμο πού θ' ἀρχίσει νά ἐφαρμόζεται τό 1984 προβλέπονται ἐιδικά ἐπιδόματα ἀνεργίας γιά τίς χῆρες καί τίς διαζευγμένες γυναῖκες. Ἐπίσης μέ νόμο τοῦ 1981 τό Βέλγιο βελτίωσε τίς συνθηκες ἐργασίας τῶν οἰκιακῶν βοηθῶν.

Ὀρισμένες χώρες ὅπως ἡ Νέα Ζηλανδία, ἡ Ἴρλανδία, ἡ Αὐστρία καί ἡ Ἰαπωνία πῆραν ἐιδικότερα μέτρα γιά τίς γυναῖκες πού ἐργάζονται σέ ἀγροτικές περιοχές. Σέ πολλές ἐπίσης χώρες ἔχουν πάρει μέτρα πού ἀφοροῦν τίς ἀνάγκες τῆς ἐργαζόμενης μητέρας, ὅπως εἶναι ἡ ἴδρυση περισσότερων παιδικῶν σταθμῶν (Δανία, Ἴρλανδία), ἡ ἐνίσχυση τῆς θέσης τῶν ἐργαζομένων part time (Σουηδία), ἐλαστικό ὥραριο ἐργασίας (Πορτογαλία).

Στίς κατευθυνόμενες οἰκονομίες ἔχουν πάρει μέτρα γιά νά διευκολύνουν τή συμμετοχή τῶν γυναικῶν, πού ἔχουν οἰκογένεια, στήν ἀγορά ἐργασίας.

Αὐτά τά μέτρα ἀφοροῦσαν:

Αὔξηση τῆς ἀδειας τοῦ τοκετοῦ ἀπό 16 σέ 24 ἐβδομάδες (Πολωνία), δικαίωμα ἀδειας μέ μερικές ἀποδοχές γιά τήν ἀνατροφή παιδιοῦ μέχρι ἐνός ἔτους (Ρωσία), ἀδεια χωρῖς ἀποδοχές γιά φροντίδα ἀνάπηρου παιδιοῦ ὥσπου νά γίνει ἐπτά χρονῶν (Πολωνία). Ἄδεια χωρῖς ἀποδοχές γιά τή φροντίδα τῶν παιδιῶν καί ἄλλου μέλους τῆς οἰκογένειας ἐκτός ἀπ' τόν πατέρα, ἂν ἡ μητέρα ἔχει πεθάνει ἢ εἶναι ἀρρωστη ἢ δέν μπορεί ν' ἀναλάβει ἡ ἴδια τήν φροντίδα τοῦ παιδιοῦ.

Καί οἱ ὑπό ἀνάπτυξη χώρες ἀναφέρουν ὅτι πῆραν νομοθετικά καί ἄλλα μέτρα μέ τό σκοπό νά διασφαλίσουν μεγαλύτερη συμμετοχή γυναικῶν στήν ἀναφορά ἐργασίας.

Στήν Κούβα ὑπάρχει σύστημα ἐπιλογῆς ὀρισμένων θέσεων γιά τίς ὁποῖες προτιμοῦν τίς γυναῖκες. Ἰδιαίτερη προσοχή ἔχει δοθεῖ σέ μέτρα πού ἀφοροῦσαν τίς γυναῖκες τῶν ἀγροτικῶν περιοχῶν, ὅπως ὑποστήριξη τῆς συμμετοχῆς τῶν γυναικῶν σέ συνεταιρισμούς, οἰκονομική καί τεχνική βοήθεια γιά δραστηριότητες πού ἀποφέρουν ἕνα ἐπιπλέον εἰσόδημα, ὅπως ἡ χειροτεχνία ἢ ἡ κόνσερβοποιία.

Πολλές χώρες ἔχουν φροντίσει τήν ἐργαζόμενη μητέρα αὐξάνοντας τόν ἀριθμό τῶν παιδικῶν σταθμῶν καί βελτιώνοντας τίς ὑπηρεσίες πού προσφέρονται ἀπό αὐτούς.

Νομοθεσία

Στό νομικό τομέα στίς δυτικές χώρες παρατηρήθηκε μία ἐξέλιξη πού πέρασε τά ἐξῆς στάδια: ἐνσωμάτωση τῆς ἀρχῆς τῆς ἰσότητας στό σύνταγμα, τροποποίηση τῶν νόμων πού ἤδη ὑπῆρχαν μέ βάση τήν ἀρχή τῆς ἰσότητας, υἰοθέτηση νόμων πού ἀφοροῦν ἐιδικά τήν ἰσότητα, υἰοθέτηση νόμων πού ἀφοροῦν τήν ἰσότητα σέ διάφορους τομεῖς πού οἱ γυναῖκες μειονεκτοῦν, ὅπως στόν ἐπαγγελματικό τομέα, στή διαφήμιση κλπ.

Ἔτσι ἀρκετές χώρες ἀναφέρουν ὅτι τροποποίησαν τούς νόμους τους περί ἐθνικότητας (Αὐστρία, Βέλγιο, Ἰαπωνία, Πορτογαλία).

Πολλές χώρες υἰοθέτησαν νέους νόμους ἢ τροποποίησαν αὐτούς πού ὑπῆρχαν μέ στόχο νά βελτιωθεῖ ἡ θέση τῶν γυναικῶν μέσα στήν οἰκογένεια καί ἡ ἔγγαμη συμβίωση.

Τό Βέλγιο καί ὁ Καναδᾶς υἰοθέτησαν νόμους προκειμένου νά καταργήσουν διακρίσεις κατά τῶν γυναικῶν στό συνταξιοδοτικό σύστημα καί στό σύστημα τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων.

Τό Βέλγιο καί ἡ Πορτογαλία ἐπίσης υἰοθέτησαν νόμους γιά νά καταργήσουν στό φορολογικό τους σύστημα τίς διακρίσεις εἰς θᾶρος τῶν ἔγγαμων γυναικῶν.

Ἡ Δανία πρόκειται νά υἰοθετηθεῖ νόμο πού θά ἐπιτρέπει στούς συζύγους νά διατηροῦν τό οἰκογενειακό τους ἐπώνυμο μετά τό γάμο. Ὁ ἀντρας θά μπορεί νά προτιμήσει τό ἐπώνυμο τῆς συζύγου του καί οἱ γονεῖς γιά τά παιδιά τους ὁποιοδήποτε ἀπό τά δύο ἐπώνυμα.

Στήν Ἰσπανία ὁ ἀστικός κώδικας τροποποιήθηκε στόν τομέα τῆς γονικῆς ἐξουσίας καί τῶν οἰκονομικῶν σχέσεων μεταξύ τῶν συζύγων. Καί ἡ Ἰαπωνία ἐπίσης ἔχει ἐπιφέρει ὀρισμένες τροποποιήσεις στόν ἀστικό της κώδικα.

Στήν Πορτογαλία ὑπάρχει νομοθεσία πού ἀπαγορεύει τή διαφήμιση πού βασίζεται στίς διακρίσεις τῶν φύλων.

Οἱ ὑπό ἀνάπτυξη χώρες καταβάλλουν προσπάθειες γιά ν' ἀποσαφηνίσουν ἀνωμαλίες πού προέρχονται ἀπό διάφορα νομικά συστήματα πού τούς ἔχουν ἐπιβληθεῖ ἀπό τήν ἀποικιοκρατία ἀλλά καί ἀπό θρησκευτικούς καί ἐθιμικούς κανόνες δικαίου πού ἀναστέλλουν τίς διαδικασίες χειραφέτησης τῶν γυναικῶν.